

„Oko a písmeno“ v mediátce José Cabanise v Toulouse v oblasti služeb pro seniory v knihovně a další aktivity

Marie-Noëlle Andissac / marie-noelle.andissac@mairie-toulouse.fr

Resumé:

Článek popisuje činnost oddělení „Oko a písmeno“ při mediátce José Cabanise v Toulouse. Toto oddělení poskytuje služby handicapovaným občanům, zejména však zrakově postiženým. V článku jsou dále popsány jednotlivé služby tohoto oddělení a akce, které oddělení pravidelně pořádá pro handicapované občany.

Klíčová slova: knihovní služby – osoby se specifickými potřebami – zrakově postižení – veřejné knihovny – Francie.

Summary:

The article describes the activities of the department „Eye and the letter“ in the Media Library of José Cabanise in Toulouse. This department deals with service to the disabled, especially the visually impaired. This article further describes the various services of the department and the actions that department regularly organizes for handicapped citizens.

Keywords: library services – persons with special needs – visual impairment – public library – France.

Oddělení „Oko a písmeno“ mediátky José Cabanise v Toulouse je službou původně určenou pro zrakově postižené, avšak její poslání bylo postupně rozšířeno i na osoby s dalšími handicapy. Knihovna v Toulouse je veřejnou knihovnou, která vlastní nejvýznamnější sbírku dokumentů v Braillově písmu (přibližně 6 000 svazků). Výše zmíněné oddělení bylo vytvořeno nejen pro to, aby tyto fondy našly větší využití, ale také pro to, aby došlo k rozšíření služeb pro zrakově postižené občany. Ve městě a okolí totiž sídlí mnoho takto specificky zaměřených asociací a institucí.

Přístupná mediátka

Oddělení „Oko a písmeno“ se nachází ve třetím poschodí mediátky, stejně jako oddělení kinematografických a hudebních dokumentů, což uživatelé, kteří vyhledávají zvukové dokumenty, velmi oceňují. Rozkládá se na ploše přibližně 300 m². Prostorová organizace mediátky je jednoduchá, protože jednotlivá oddělení vycházejí z centrálního atria, a to stejným způsobem ve všech poschodích. Police jsou prostorné a nízko umístěné. Ve všech odděleních knihovny dosahují výšky 1,5 m, což usnadňuje všem občanům přístup ke sbírkám.

Uvedení služby „Oko a písmeno“ se stalo podnětem připomínek k přístupnosti budovy ze strany architektů a asociací, které se postiženým osobám věnují. Představitelům těchto asociací byl projekt představen v rámci městské komise o přístupnosti. K usnadnění pohybu handicapovaných osob byly provedeny různé úpravy mediátky: zvukové pokyny a nápisy v Braillově písmu ve výtazích, rozličná na krok citlivá značení na podlažce sloužící k signalizaci překážek (sloupy, schody), indukční smyčky pro nedoslýchavé v posluchárně, skleněné průhledy ohraničující prostory určené ke konzultaci dokumentů.

Zároveň byl zaveden ambiciózní systém zvukového průvodce pro zrakově postižené osoby, nicméně jeho dostatečná účinnost nebyla prokázána.

Od září 2008 jsou navíc webové stránky knihovny přístupné v programu Jaws, prostřednictvím stop v Braillově písmu a s možností zvětšení textu. Záložka „přístupnost“ charakterizuje služby nabízené postiženým. Popis knihovny a její přístupnost jsou zde k dispozici ke stažení ve formátu MP3, aby se uživatelé mohli na návštěvu knihovny předem připravit. Specifické rozhraní umožňuje zrakově postiženým vyhledávání v katalogu s možností modifikace velikosti písma. OPAC také nabízí přímý přístup ke specifickým sbírkám v knihovní síti (dokumenty tištěné velkým písmem, dokumenty ve francouzském znakovém jazyce, DVD se zvukovým popisem...) a k novinkám v této oblasti.

Nabízené služby

Oddělení „Oko a písmeno“ shromažďuje adaptované edice: knihy tištěné velkým písmem, knihy v Braillově písmu, dotekové knihy, textové nahrávky, DVD dokumenty se zvukovým popisem, dokumenty ve formátu Daisy, denní tisk se zvukovým shrnutím... Oddělení také zajišťuje dálkové výpůjční služby dokumentů v Braillově písmu pro jednotlivce a meziknihovní výpůjční služby pro veřejné knihovny.

Uživatelům jsou k dispozici tři pracoviště vybavená speciálním informatickým zařízením, nástroji pro zvětšování video dokumentů, záznamy v Braillově písmu, čtecími zařízeními, skenery, tiskárnami s nápisy v Braillově písmu, přehrávačem Victor Stream... Díky tomu, že bylo možné přijmout zrakově postiženého pracovníka kompetentního v informatice, hraje tato služba plně svou roli při doprovázení a vzdělávání v oblasti užití speciálních dokumentů. Takto bylo v roce 2009 zrakově postiženým občanům poskytnuto 535 vzdělávacích hodin, které se týkaly vyhledávání na Internetu, ovládání programu Jaws nebo vyhledávání dokumentů.

Navíc tato služba nabízí od září 2008 zrakově postiženým občanům přístup ke specifickým digitálním sbírkám: serveru Héléne a digitální knihovně Sésame. Mediátéka podporuje tyto nové zdroje informací a vzdělává své uživatele v jejich užití, aby s nimi mohli samostatně pracovat z pohodlí domova.

I když původním záměrem byla nabídka služeb zrakově postiženým občanům, postupně došlo k rozšíření poslání oddělení. V současné době je neslyšící a nedoslýchavé veřejnosti k dispozici mnoho služeb: oddělení je vybaveno zařízením vizuální interpretace systému Websourd (toulouská společnost) a neslyšícím osobám je nabízeno osobitě uvítání ve francouzském znakovém jazyce. Od prosince 2009 je v provozu telefonická služba pro neslyšící občany, která funguje na základě systému vizuální interpretace. Tato služba získala u neslyšící veřejnosti značnou oblibu (20 hodin komunikace měsíčně). Díky ní se mohou neslyšící kdykoli připojit k systému a komunikovat s druhou osobu prostřednictvím online interpreta. Zároveň byl vytvořen fond dokumentů ve francouzském znakovém jazyce, o který je také velký zájem.

Dále bylo v oddělení instalováno multimediální pracoviště určené pro pohybově postižené osoby, které je vybavené kuličkovým ovladačem. Pohybově postiženým budou nabídnuta další zařízení (joystick, aj...).

A konečně, v říjnu 2008 byla zavedena služba odnášky dokumentů do domácností pro všechny občany, kteří se nemohou přemístit.

Akce

Toto oddělení zároveň pravidelně pořádá akce, které jsou dostupné i (a nejen) pro handicapované občany: hmatové výstavy, vyprávění ve znakovém jazyce, každodenní projekce s audio popisem, vyprávění potmě, filmy a konference interpretované ve znakovém jazyce... Tyto akce jsou určeny i široké veřejnosti, cílem je podpořit smíšenou účast handicapovaných a ostatních občanů. Tato služba se snaží propagovat jak speciálně zaměřené akce, tak veškeré kulturní akce mediátéky, a to prostřednictvím newsletteru (přístupný i zrakově postiženým), který je zasílán uživatelům služby a dalším partnerům. Mediátéka se také zapojuje do kulturních akcí pořádaných ve městě, například

festivalu Sign'ô, jednoho z mála festivalů ve znakovém jazyce ve Francii, nebo projektu Handifférences. Navíc pracovníci knihovny pravidelně navštěvují skupiny handicapovaných dětí a dospělých a nabízí jim speciální služby ve spolupráci s dalšími asociacemi a ostatními veřejnými knihovnami v okolí.

Od otevření tohoto specializovaného oddělení v roce 2004 došlo k rozšíření jeho poslání i fondů, zejména díky zavedení aktivní spolupráce se specializovanými asociacemi, institucemi a s jednotlivými odborníky. Cílem je reagovat na různorodé požadavky na regionální úrovni.

Míra využívání pracovišť je velice uspokojivá a pořádané akce dosahují opravdového úspěchu. Nabídka upravených dokumentů zůstává limitovaná kvůli příliš omezené knižní produkci. Nicméně tato skutečnost nás vybízí ke sledování vývoje v dané oblasti, ať už se jedná o formát Daisy nebo o digitální knihovny.

Díky tomu, že pracovníci knihovny pozorně naslouchají požadavkům uživatelů, se tato služba neustále vyvíjí a snaží se oslovit širší veřejnost: seniory, dyslektiky, osoby s mentálním postižením...

Závěrem lze říci, že přijetí handicapovaných občanů, rozvoj strategií přístupnosti sbírek, budovy a pořádaných akcí i další služby slouží veškeré veřejnosti a přispívají k lepší dostupnosti všech občanů ke kultuře a informacím.

Překlad Veronika Tichá